

**Forslag til
PRINSIPPROGRAM
VEDTEKTER
UTTAELSE OM
«Den kommunistiske tradisjonen»**

Fra Sentralstyret i AKP(m-l)

Innledning

AKP (m-l) har behandlet prinsippprogramsspørsmål på samtlige landsmøter siden stiftelsen i 1973. Den siste revisjonen fant sted på det 5. landsmøtet i desember 1988.

Siden da har det bare gått 18 måneder. Til gjengjeld har det vært en periode med voldsomme internasjonale omveltninger. Over hele verden har dette også ført til politiske omvurderinger, usikkerhet og tvil, debatt og nytenkning. Vårt parti er ikke noe unntak, for å si det forsiktig. Desto større er behovet for få en mer målrettet debatt om 90-åras revolusjonære strategi.

Det forslaget til nytt prinsippprogram som her legges fram, bygger på et utkast som jeg, etter oppdrag fra Arbeidsutvalget, la fram på et sentralstyremøte i mai. Det ble vedtatt lagt til grunn for den videre partibehandlinga. Jeg har etter denne diskusjonen nyskrevet endel avsnitt og kapitler ut ifra kritikk, merknader og forslag som ble lagt fram på dette møtet. Tida har ikke tillatt noen ny, felles behandling og de endelige formuleringene må derfor stå for min egen regning.

Prinsippgramforslaget sendes nå, sammen med forslaget til nye vedtekter og et utkast til en uttalelse om den kommunistiske tradisjonen», ut til behandling i laga. Sentralstyrets målsetting har vært å legge fram et forslag som både representerer en kontinuitet og et brudd med vår tidligere analyse. Områder der det gjeldende prinsippprogrammet har gode og skarpe formuleringer er derfor beholdt. Endringene er likevel mange, inkludert en forkorting og en «fornorsking» av språk og begreper. Men de viktigste revisjonene gjelder følgende områder:

- Konsekvensene den økologiske krisa både for

strategien og synet på organiseringa av det kommunistiske samfunnet.

- En kritisk vurdering av sosialismens erfaringer og konkretisering av behovet for en ny sosialismemodell.

- Utforming av en strategi for sosialisme som klarere forbinder dagens klassekamp med de langsiktige målene.

Disse tre punktene kan derfor være en nyttig innfallsvinkel for diskusjonen i laga.

AKP, uten parantes, er konsekvent brukt som partinavn, det er fra min side en del av forslaget. Som det framgår av kapittel 6 henviser forslaget til «den rike marxistiske teorien», ikke marxismen-leninismen. Et flertall i sentralstyret begrunner dette med at «vår tilslutning til viktige punkter i f.eks. Lenins videreutvikling av den marxistiske teorien kommer konkret til uttrykk i programforslaget.» Sentralstyret har oppnevnt en prinsippprogramkomite som er offentliggjort i «Opprør». Forslag og merknader fra laga skal sendes til denne komiteen. Forslag og kritikk fra interesserte utenfor partiets rekke mottas også med takk! Debattinnlegg henvises til «Opprør», Klassekampen og Røde Fane.

Sentralstyret har vedtatt at prinsippprogrammet etter landsmøtet skal utgis både på bokmål og nynorsk.

Oslo 1. juni 1990

Sigurd Allern

Utkast til nytt PRINSIPPROGRAM

1. Politisk målsetting

Menneskene har levd på jorda i mange hundretusen år, men klassesamfunn og klasseundertrykking har bare eksistert i noen tusen år. Det var utviklinga av jordbruk, handverk og nye produktivkrefter som skapte det materielle grunnlaget for privateiendommen, skillet mellom åndsarbeid og kroppsarbeid og utskilte staten som redskap for en herskende klasse. I den samme prosessen vokste kvinneundertrykkinga fram. Familien — i ulike former — ble den institusjonen som ga menn kontrollen over både eiendom, kvinner og barn.

Gjennom sin historie har menneskene kjempet mot naturkrefter og utnyttet naturressurser, utviklet redskaper, skapt ny teknikk og moderne vitenskap. Undertrykte klasser har styrtet herskere, knust foreldete produksjonsmåter og bygd nye samfunnsystemer.

I vår tid finnes de materielle mulighetene for at alle folk på jorda kan leve et liv frigjort fra nød og undertrykking. Men det som skjer er i stedet en stadig sterkere polarisering mellom rike og fattige områder, klasseskillene øker. Imperialismens rovdrift på mennesker og naturressurser fører til økologiske katastrofer som truer livsgrunnlaget på jorda. Dette prinsippprogrammet klargjør AKPs syn på strategien for en internasjonal revolusjon som kan fjerne kapitalismen og imperialismen og starte oppbygginga av nye sosialistiske samfunn. Vårt strategiske mål er et globalt, kommunistisk miljøsamfunn: Et økonomisk system med en økologisk forsvarlig bruk av jordas ressurser, en samfunnsform uten lønns-slaveri, klasseskiller, kvinneundertrykking og statlige grenser.

2. Imperialismen må styrtes

2.1 Imperialismens epoke

Kapitalismen har revolusjonert produksjonsmidlene, skapt et verdensmarked og revet ned gamle eiendomsformer og sosiale forhold. Dette har ført til ei dramatisk utvikling av produksjonen.

Men samtidig utvikler kapitalismen på ny og på ny sine egne kriser; den voldsomme vareproduksjonen sprenger rammene for de borgerlige eiendomsforholdene, produksjons-måten gjør opprør mot byttemåten. Resultatet er massearbeidsløshet og ruin, verdier blir ødelagt av kriser og krig for å rydde veien for et nytt oppsving og erobring av nye markeder. Naturen utbyttes uten hensyn til dens bæreevne.

De ledende kapitalistiske landa etablerte tidlig kolonier og innledet da en hensynsløs internasjonal utbytting og plyndring. Fra århundreskiftet gikk kapitalismen over i en imperialistisk epoke. Monopolene ble internasjonale konserner, i tillegg til vareeksport-

ten kom eksporten av kapital. På verdensbasis finnes det idag 200 helt dominerende multinasjonale selskaper som disponerer sentrale deler av jordas økonomiske ressurser.

De ledende monopolene og bankene organiserer utbyttinga i alle deler av verden. Internasjonale institusjoner som Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) fungerer som en politisk spydodd for en «kapitalens internasjonale» fra Øst- og Vest-Europa til Latin-Amerika, Afrika og Asia. Regjeringer og privilegerte sjikt organiserer på imperialismens oppdrag en innstrammingspolitikk der massearbeidsløshet, lønnsnedslag og fattigdom er prisen for investeringer og kreditter. I verdens fattige land fører systemet til et økonomisk folkemord og ei djup økologisk krise. Denne utviklinga fører til historias største folkevandringer; storbyene i den 3. verden forvandles til store, økonomiske flyktningeleirer.

Det store flertallet av jordas undertrykte folk og nasjoner har i vår tid ingen mulighet til økt velstand og større sosial trygghet gjennom en kapitalistisk industrialisering og nasjonal utvikling a la den dagens rike, kapitalistiske land gjennomgikk. I imperialismens epoke sørger den internasjonale arbeidsdelinga og finanskapitalens diktatur for å holde dem nede i avhengighet og fattigdom.

Det imperialistiske systemet er preget av intens rivalisering om råvarer, økonomisk innflytelse og politisk hegemoni. De siste årtiene har de to supermaktene USA og Sovjet opplevd viktige tilbakeslag. USA fikk et strategisk nederlag i Indo-Kina. Sovjet har lidd nederlag i Afghanistan, og rystes av nasjonale opprør og sosiale motsetninger. Dette har sammen med opprørene i Østeuropa tvunget Sovjet til å oppgi kontrollen over landene i Warszawa-pakten. Samtidig har Japan og Vest-Tyskland vokst fram som viktige utfordrere til USAs økonomiske makt. Samlinga av Tyskland og organiseringa av EFs indre marked vil ytterligere bidra til å styrke den tyske imperialismens makt og EF-monopolenes muligheter til utbytting og ekspansjon.

Den ujamne utviklinga mellom imperialistmaktene er stadig en kilde til krig, slik vi i etterkrigstida har sett det i rivaliseringa mellom supermaktene USA og Sovjet og krigene i Indo-Kina, Afghanistan, Midt-Østen, Afrikas Horn og Mellom-Amerika. Imperialistisk krig betyr annekasjon og vold for å erobre markeder eller trygge privilegier. Nasjonale frigjøringskriger er rettet mot denne aggresjonen. I kampen for fred er det alltid nødvendig å skille mellom rettferdig og urettferdig krig. Anti-imperialistiske frigjørings- og forsvarskriger er nødvendige for å forsvare sjølråderett og politisk frihet.

2.2 Jordas økologiske krise

Den imperialistiske utbyttinga fører til hungerskatastrofer og folkemord. Hvert år dør titalls millioner av sult og underernæring. 1,2 milliarder mennesker lever i absolutt fattigdom, uten å få tilfresstilt minimumsbehov for mat, klær og bolig. I mange land vokser barnedødeligheten på ny. Rikdommen akkumuleres i nord, fattigdommen i sør. I den tredje verden tvinges fattige og jordløse bønder til å utpine jorda, med skogdød og ørkenspredning som resultat.

Kapitalistisk rovdrift truer nå selve livsgrunnlaget på jorda. Jordbruksarealet går tilbake, en femtedel av matjorda er allerede tapt. Kornproduksjonen pr. person har sunket siden 1984 og denne kornkrisa kan allerede på kort sikt føre til katastrofer. Mangelen på vann er et voksende problem. De store regnskogene, som bl.a. spiller en avgjørende rolle for klima og genressurser, blir rasert. Utallige dyr og plantearter holder på å bli utryddet. Skog dør på grunn av sur nedbør, fiskevann legges øde. Den tredje verden brukes som søppelplass for de rike landas giftige avfall.

Noen av de grelleste utslagene av den økologiske krisa i industrialiserte land ser vi i dag i Sovjet og Østeuropa. Tsjernobyl-katastrofen demonstrerer farene ved kjernekraftverkene for hele det internasjonale samfunnet: De radioaktive utslippene anerkjenner ingen grenser. Samtidig fører den storindustrielle forurensinga av luft, innsjøer og elver til skogdød og helseskader. En sentralisert planøkonomi uten økologiske målsettinger kopierer i praksis kapitalismens ensidige vekstbegrep, og fører til de samme miljøødeleggelser. Mangelen på demokratiske rettigheter og en kritisk offentlighet har gjort politikken enda vanskeligere å bekjempe. Den internasjonale miljøkrisa kan ikke løses uten en dramatisk omlegging av energiforbruket. De rike landas enorme forbruk av fossile brennstoffer som kull og olje fører til at karbondioksydinnholdet i atmosfæren øker raskt. Økt drivhuseffekt gir klimaendringer med ødeleggende konsekvenser for framtidens generasjoner.

Det imperialistiske systemet har kommet til et punkt der de veldige produktivkreftene ikke bare skaper samfunnsmessig rikdom, men også destruksjon og globale ødeleggelser. Å fjerne dette systemet er blitt en forutsetning for menneskenes videre liv på jorda.

2.3 Kampen mot kvinneundertrykkinga

Kapitalismen har tatt over den tusenårige kvinneundertrykkinga og vevd den inn i sitt økonomiske system. Kvinnenes ulønnete hus- og omsorgsarbeid er den dag i dag en forutsetning for at utbyttingssystemet skal fungere og for borgerskapets måte å herske på. Sjøl om kvinnene i utviklete kapitalistiske land i stor grad også er lønnsarbeidere, fungerer fort-

satt familien som et privat forsørgingssystem der mannen er hovedforsørger. Det kvinnelige omsorgsarbeidet bidrar til å holde prisen på mennenes arbeidskraft nede og kvinnelønna på et enda lavere nivå. Kvinnene har ofte deltidsarbeid, mer usikre kontrakter og fungerer også som reservearbeidskraft.

I den 3. verden fører det imperialistiske markedsjordbruket til undergraving av de relativt sjølstendige kvinnebønderenes stilling. Kvinnene blir også brukt som en billig og svært undertrykt arbeiderklasse i den nye industrien i eksportsonene.

Familien bidrar som en økonomisk grunnenhet til å opprettholde den sosiale arbeidsdelinga mellom kjønnene. Sammen med oppdragelse, vaner og konvensjoner er dette av avgjørende betydning for å forme kvinner og menn til sosiale kjønn med ulike funksjoner i samfunnet. Menn undertrykker kvinner og høster fordeler av kvinneundertrykkinga.

Familiens økonomiske og sosiale funksjon gir også et materielt grunnlag for undertrykking av homofili, fordi kjærlighet til og samliv med en fra sitt eget kjønn faller utafør det mønsteret som samfunnet er tufta på.

Prostitusjon og pornografi gjør kvinnekroppen til vare. Pornokapitalen har gjort seksualisert vold til kapitalistisk storindustri. Sexistisk slavehandel og organisert prostitusjon fungerer i dag som en integrert del av kapitalismens og imperialismens kjønnsundertrykking.

2.4 Ideologisk hegemoni

Det kapitalistiske systemet holdes oppe av enorme økonomiske og militære maktmidler. Men det bygger også på et ideologisk og kulturelt herredømme. Offentlige og private utdanningssystemer og massemedier innpoder at kapitalismen og klasseskillene er naturlige, nødvendige og fornuftige. Verdier som forsterker klassesamfunnet blir reproduert. Den herskende klassen definerer de herskende tenkemåtene.

Borgerskapet bruker kunnskapsmonopolet, makten over utdanning og forskning, til å befeste sin ideologiske makt. De herskendes tanker gjøres til de herskende tanker. Arbeiderklassens kunnskapsbehov neglisjeres og undertrykkes.

Moderne massemedier er i dag istand til å dekke aktuelle hendinger de fleste steder på kloden. Men de internasjonale nyhetsmediene er kontrollert av store kapitalistiske monopoler. I de fleste land er alle ledende aviser og fjernsynselskaper eid av monopolgrupper og storkapital som avspeiler kapitalismens verdensbilde. Medienes propagandafunksjon springer bl.a. ut ifra deres makt til å definere hva som er viktig og nyhetsverdig.

Dette forsterker klasseundertrykkinga, internasjon-

nalt og nasjonalt. Imperialistiske interesser framstår som «naturlige», rettferdige opprør som terror. Arbeidsfolk og kvinner defineres ut av nyhetsbildet, de usynliggjøres.

2.5 Demokrati og diktatur

Kapitalismen har blitt utviklet under mange og ulike politiske styringsformer; parlamentarisme, autoritære diktaturer og åpen fascisme. Men det politiske systemet i mange rike og politisk stabile kapitalistiske land, bygger i dag på allmenn stemmerett og valg til representative forsamlinger. Det er yrings- og organisasjonsfrihet og, sammenliknet med mange land, en stor grad av rettssikkerhet.

Disse demokratiske rettighetene er viktige for folkets kamp og må forsvares mot alle innskrenkninger og angrep. Men det borgerlige demokratiet er likevel ikke noe folkestyre over økonomi og statsapparat. Private eiere har styringsretten, direktørsjikt og banker tar alle viktige avgjørelser. De folkevalgte organene er institusjoner i et samfunn med kapitalistisk privateiendom og lønnsloveri. Budsjett-politikk og vedtak tar og må ta utgangspunkt i næringslivets grunnleggende interesser og behov. Monopolenes jakt på maksimal profitt er samfunnets økonomiske grunnlov. Stemmeretten opphever ikke dette.

Statsbedriftene fungerer innafor det samme økonomiske systemet og embetsverket er organisert for å tjene det. Borgerskapet, ikke arbeiderklassen og folket, har makta i staten. De militære styrkene er ikke bare et forsvarsapparat mot ytre fiender, de er også et redskap som kan brukes til aggresjon og til å knuse sosiale opprør. Storparten av lovverket dreier seg om å beskytte den private eiendomsretten. Det sosialdemokratiske synet på staten som et nøytralt organ, heva over alle klasseinteresser, er et av kapitalens viktigste ideologiske våpen for å passivisere arbeiderklassen.

At dette er regelen betyr ikke at ikke folkevalgte organer fatter avgjørelser som tar hensyn til andre klasseinteresser. Legitimiteten til det politiske systemet forutsetter at det i mange saker inngås slike kompromisser. Folkets kamp har presset gjennom sosiale reformer, ført til lovvedtak som begrenser utbyttinga og offentlige tjenester som delvis er unndratt markedskreftene. Men premissene for utviklinga, og de formelt demokratiske avgjørelsene, er lagt av kapitalens faktiske klassesdiktatur.

2.6 Jordas undertrykte mot imperialismen

Den internasjonale klassekampen har gjennom hele dette århundret vært preget av ulike grunnleggende motsetninger: Arbeiderklassen må kjempe mot kapitalistklassens utbytting. Undertrykte folk og nasjoner

slåss mot et imperialistisk system som holder dem nede i avhengighet og fattigdom. Land som forsøker å forene nasjonal uavhengighet med sosialistisk oppbygging har blitt utsatt for militære intervensjoner og økonomiske blokader. Samtidig er det skarpe motsetninger mellom ulike imperialistiske land om hege-
moni og innflytelse.

Hva som spiller den viktigste rollen av disse motsetningene har vekslet og vil fortsatt veksle. Etterkrigstidas «sosialistiske blokk» finnes ikke lengre. De to supermaktene, USA og Sovjet, er begge i sterk tilbakegang. EF og Japan kjemper for nye markedsandeler og innflytelsessfærer. Vestlig kapital ekspansjon i Østeuropa vil resultere i massearbeidsløshet og hardere motsetninger mellom arbeiderklassen og det nye borgerskapet. Lønnsnedslag og angrep på sosiale velferdsordninger skjerper klassekampen og understreker at arbeidere i alle land slåss mot den samme fiende. Over hele jorda vil konflikten mellom naturens bæreevne og menneskenes rovdrift på naturressursene sette sitt preg på utviklinga.

Det som dominerer den internasjonale klassekampen i dag er motsetninga mellom imperialismen og jordas undertrykte folk og nasjoner. Denne hovedmotsetninga viser seg både gjennom finanskapitalens økonomiske undertrykking og plyndring og gjennom økologisk rovdrift. Frigjøringskampen, klassekampen og miljøkampen i den tredje verden er hovedkrafta i kampen mot det imperialistiske verdenssystemet.

3. Klasser og klasseallianser i Norge

3.1 Kapitalismen og borgerskapet

Kapitalismens grunnleggende kjennetegn er privateiendommen og jakten på profitt. Borgerskapet kontrollerer fabrikker, maskiner og råstoffer, transport og handelsbedrifter. Arbeiderklassen må selge arbeidskrafta som vare på et marked. Det som skapes ut over verdien av lønn og sosiale goder, merverdien, er grunnlaget for kapitalens profitt. Kapitalen garanterer ingen rett til arbeid; oppsigelser, permitteringer og utrygghet for arbeidsfolk er en del av systemet.

Konkurransen mellom kapitalistene og oppsamlinga av kapital fører til konsentrasjon og stadig polarisering mellom sentrum og periferi. Monopoler og andre dominerende kapitalgrupper kontrollerer banker og forsikrings-selskaper, industri, transportselskaper, service og varehandel og tilegner seg en monopolprofitt på bekostning av andre deler av næringslivet.

Staten spiller økonomisk sett en helt avgjørende rolle innafor en moderne kapitalistisk økonomi. Det

skjer dels ved å fungere som «den ideelle felles-kapitalisten»: Staten legger forholdene til rette for det private næringslivets og monopolenes ekspansjon, gjennom utdanningspolitikk og forskning, handel-savtaler og eksportframstøt, offentlige kommunika-sjoner, grunnlagsinvesteringer, subsidier og ulike former for investeringsstøtte. Men i de fleste kapita-listiske land driver også staten en egen, omfattende økonomisk virksomhet, ofte i nært samarbeid med private monopoler. For borgerskapet spiller derfor kontrollen over den sentrale statsmakta en helt av-gjørende rolle.

Den grunnleggende klassesmotsetninga i det norske samfunnet går mellom borgerskapet — kapitaleierne — og proletariatet — arbeiderklassen. Kjerna i bor-gerskapet er de store eiergruppene som kontrollerer finanskapital, shipping og storindustri og deres sjikt av styreformenn og generaldirektører.

Til denne herskende klassen hører også de ansatte lederne i statlige konserner, de øverste i embets-verket, kapitalistiske grunneiere og storbønder, rike intellektuelle i ulike maktposisjoner og toppsjiktet i Høyre, AP, LO og endel andre partier og organisa-sjoner. Lederne innafor monopolgruppene, staten og organisasjonene i nærings- og arbeidslivet har blitt stadig mer sammenvevd med staten gjennom utbyg-ginga av korporative institusjoner og samarbeidsfor-mer. Tradisjonelle eiere av enkeltkapitaler har fått en mer begrenset innflytelse.

Norge er et av de yngre kapitalistiske landene i Europa. Den industrielle utviklinga har vært tuftet på råvarer, halvfabrikata og billig energi. Kapitalen har tradisjonelt vært lite konsentrert. Det var skipsfart og utenlandske investeringer som knyttet landet til den imperialistiske verdensøkonomien. Seinere ble dette forsterket av NATO-medlemskap og ulike politiske og økonomiske allianser. Ledelsen i DNA har vært hovedarkitekten for den moderne norske statskapi-talismen, det organiserte klassesamarbeidet og en driv-kraft bak i alliansen med USA.

Framveksten av oljeøkonomien har lagt grunnlaget for en mer ekspansiv norsk imperialistisk økonomi med omfattende kapitaleksport. Det norske mono-polborgerskapet er en integrert del av det imperialis-tiske verdenssystemet. På 1980-tallet innledet den herskende klassen en omstilling av norsk økonomi med nedlegging av tradisjonell tungindustri, interna-sjonalisering av kapitalen og angrep på kollektive velferdsordninger.

Norsk og vest-europeisk kapital forsøkte i 1972 å gjøre Norge til EF-medlem. Et flertall i folket sa nei i folkeavstemninga. Dette endret ikke den norske ka-pitalismens utviklingsretning, men norsk sjølråderett har gitt bedre politiske betingelser for å føre kampen mot utbytting, avfolkning og ulike sosiale problemer enn det som er mulig innafor EF. Nettopp derfor er

EF-medlemskap et overordnet politisk mål for bor-gerskapet og toppen i sosialdemokratiet.

3.2. Arbeiderklassen

Kapitalismens ekspansjon har samtidig skapt den klassen som kan avskaffe lønns-slaveriet og oppheve den kapitalistiske privateiendommen: Den interna-sjonale arbeiderklassen, proletariatet. Denne klassen står for storparten av verdiskapinga i produksjonen og kan ikke frigjøre seg på noen annen måte enn ved å avskaffe kapitalismen.

Arbeiderklassen omfatter arbeiderne i industri og annen produksjon, transport, samt arbeidere og unde-rordnete funksjonærer innafor handel- og kontoryr-ker, helse- og sosialsektoren og annen offentlig og privat virksomhet. Også arbeidsløse og trygda arbei-dere og de ikke-yrkesaktive i arbeiderfamiliene tilhø-rer proletariatet. Endringer i arbeids- og næringsliv har ført til endringer i arbeiderklassens sammenset-ning, bl.a. større differensiering mht utdanning, yr-kesstatus og inntekt og oppløsning av mange ar-beiderkollektiver som sprang ut av det gamle in-dustrisamfunnet. Sosialdemokratiets langvarige he-gemoni og borgerlige indoktrinering har også ført til en politisk og kulturell demobilisering. Alt dette har på kort sikt, spesielt i de yngre generasjonene, svek-ket den politiske klassebevisstheten. Men arbeider-klassen har samlet vokst i størrelse, og når kapitalens angrep blir møtt med klassekamp og organisering vil arbeiderklassens politiske enhet og kampkraft kunne styrkes på et nytt grunnlag.

Arbeiderne i de større bedriftene i produksjon og transport er den tradisjonelle kjerna i arbeiderklas-sen. De er konsentrert, godt organisert, strategisk plassert i produksjonen av merverdien og står i di-rette konfrontasjon med de sentrale delene av bor-gerskapet. Sjøl om denne delen av arbeiderklassen siden midten av søttallet har gått tilbake i antall, så er kjerneproletariatet stadig en ledende kraft i ar-beiderklassens kamp.

Samtidig har antallet yrkesaktive kvinner økt kraf-tig, slik at halvparten av den yrkesaktive arbeider-klassen nå er kvinner. Kvinnene hører til den mest utbytta og undertrykte delen av arbeiderklassen fordi de er undertrykt både som klasse og kjønn. Kvinne-nes dobbeltarbeid har ført til politisk radikalisering med krav om kortere normalarbeidsdag og kollektive sosiale løsninger. Dette har lagt grunnlaget for at kvinnene i arbeiderklassen har vokst fram som ei ny ledende kraft ved siden av kjerneproletariatet.

Den internasjonale arbeidsvandringa har også ført til at arbeiderklassen i Norge teller flere titusener ar-beidere fra andre land. Arbeiderne fra den 3. verden hører til de mest undertrykte.

Enheten mellom alle arbeidere, uansett nasjonali-

tet, hudfarge og kjønn, er en forutsetning for hele arbeiderklassens frigjøring.

3.3 Småborgerskap, intellektuelle og nye mellomlag

Småborgerskapet lever ikke av utbytting av andres arbeidskraft, men skiller seg fra arbeiderklassen ved at det eier produksjonsmidler eller arbeider i et sjølstendig yrke. Småborgerskapet er ikke en enhetlig klasse, men deler seg på ulike småborgerlige klasser og sjikt.

Flertallet av bønder og sjølstendige fiskere, i kystdistriktene ofte i kombinasjonsyrker, utgjør det klassiske småborgerskapet i primærnæringene. Enkelte er halvproletarer med inntekt fra arbeideryrker i tillegg til næringsinntekta. Andre er langt bedre stilt, og grenser opp mot storbønder og fiskerredere som driver kapitalistisk virksomhet. De siste gruppene har stor innflytelse i samvirke og yrkesorganisasjonene og samarbeider nært med staten.

De små sjølstendige i landbruk og fiske arbeider hardt for lav inntekt. Antallet har gått sterkt ned i etterkrigstida, men denne klassen spiller fortsatt en viktig rolle for matforsyning og bosetting. Kvinnebøndene gjør mye av arbeidet uten å få egen inntekt og egne rettigheter. Flertallet av bønder og fiskere er strategiske allierte i arbeiderklassens kamp mot imperialismen og den kapitalistiske markedsøkonomien.

Småborgerskapet i byene finnes bl.a. innafør varehandel, handverk, reklame, service, transport og sjølstendige intellektuelle yrker. I disse gruppene står ideologien om «å jobbe seg opp» svært sterkt. Mange slike sjølstendige næringsdrivende blir utkonkurrert og proletarisert. Men nye kommer til og som sosialt sjikt vil denne gruppa sjelden slåss sammen med arbeiderklassen.

De intellektuelle er ingen klasse, men et sosialt og kulturelt sjikt som fordeler seg på flere klasser. Politisk vil alle klasser ha intellektuelle; folk som utfører oppgaver knyttet til utdanning og utredninger, informasjon, organisasjon og ideologisk arbeid. Som sosialt sjikt tilhører de intellektuelle i første rekke borgerskapet, småborgerskapet og grupper av ansatte funksjonærer i ei mellomstilling.

Den raske veksten i offentlige sektor og de nye kravene som stilles til utdanna arbeidskraft, har skapt svære sjikt av offentlig ansatte intellektuelle. De har utdanning og en formell posisjon som er høyere enn arbeiderklassens, men det store flertallet av dem har lønn og levekår som ligger på linje med, noen ganger under, store deler av arbeiderklassen. De laveste gruppene kan knapt skilles fra arbeiderklassen. Dette er nært knyttet sammen med at flertallet er kvinner, spesielt gjelder dette helse-, sosial- og utdannings-

vesenet og andre former for offentlig og privat tjeneste. De utvikler kvinnebevissthet og styrker fagforeningene sine.

Samtidig er en tendens til at de øvre sjiktene blant ansatte intellektuelle, med utdanningen som «kapital», forsøker å konstituere seg som en egen akademikerklasse med spesielle privilegier. Ulike akademiske gruppers kamp for å holde «avstanden» til arbeiderklassen i inntekts- og tariffoppgjørene, og for å befeste et monopol på arbeidslederoppgaver, er et eksempel på dette. Dette forsterkes av de intellektuelles sosiale mobilitet; mange kan gjøre karriere ved å gå i tjeneste for borgerskapet som organisatorer og propagandister.

3.4 Motsetninga mellom by og land

Jordbruk og fiske har gjennom hele hundreåret fått redusert betydning, men spiller fortsatt en helt avgjørende rolle for bosettinga i utkant-Norge.

Kapitalismens ujamne utvikling skjerper også i Norge motsetninga mellom by og land, sentrum og periferi. Byer og tettsteder vokser på utkantstrøkene bekostning. Hardere effektivitetskrav i landbruket fører til avfolkning og miljøødeleggelser. Matvareproduksjonen blir undergravd.

Nord-Norge har som landsdel blitt systematisk tappet for store ressurser. Kapitalistisk rovdrift i fiskeriene har skapt en økologisk ubalanse i Barentshavet som er i ferd med å ødelegge livsgrunlaget i store kystdistrikter. Utplyndringa av naturressursene har sammen med statens nedlegging av sentrale industri-arbeidsplasser ført til massearbeidsløshet og avfolkning.

Denne utviklinga øker presset på de større byene, skjerper boligproblemen, miljøproblemen og fører til økt sosial nød. Samtidig understreker det behovet for å styrke alliansen mellom arbeiderklassen i byene og fiskere, småbrukere og andre deler av folket i utkantstrøka.

3.5. En flernasjonalt og flerkulturell stat

Norge er en flernasjonalt stat. Kolonialismen har delt sameland mellom fire stater, og den norske staten har systematisk ranet til seg samisk land, og undertrykt samenes økonomi, kultur og språk. Kvenene og resten av den finske minoriteten i Norge er også offer for nasjonal og språklig undertrykking.

Nye innvandrere til Norge, spesielt fra den 3. verden, blir utsatt for åpen rasisme, språklig undertrykking, mangelfullt skolevesen og ulike former for diskriminering på arbeids- og boligmarkedet. Innvandrerkvinner rammes spesielt hardt. Innvandringsstopp og restriktiv asylpolitikk har både skjerpet og legitimert rasismen.

Arbeiderklassen kan bare vinne fram gjennom å

kjempe mot alle former for nasjonal undertrykking, rasisme og sjåvinisme. I Norge må dette også bety en anerkjennelse av samenes sjølråderett, en avvisning av rasistiske innvandringslover og full støtte til innvandrerne og flyktningenes språklige, kulturelle og religiøse rettigheter.

4. For et økokommunistisk verdenssystem

4.1 Den internasjonale revolusjonen

I dagens verdenssamfunnet finnes de materielle vilkåra for et globalt samfunn der alle folk får dekket de grunnleggende behovene for mat, klær, helse, utdanning og sosial trygghet. Men under imperialismen og kapitalismen forsterkes istedet klasseforskjeller, nød og fattigdom. Den djupe økologiske krisa viser at det også er mulig for imperialismen å ødelægge livsvilkårene for framtidens generasjoner. Kampen for det klasseløse samfunnet forutsetter både en radikal omfordeling av verdens rikdommer og en helt annen forvaltning av jordas begrensede ressurser. Den klassiske visjonen om «det kommunistiske overflodssamfunnet» må erstattes av en økokommunisme som også bygger på forståelsen av vekstens grenser.

Dette målet kan bare nås gjennom en lang rekke revolusjoner og omveltninger som skaper nye internasjonale maktforhold:

- En solidarisk økonomisk verdensorden. De internasjonale monopolenes makt må knuses og at det imperialistiske varebyttet avskaffes. Ei bærekraftig økonomisk utvikling overskrider rammene for nasjonalstaten.

- En ny type planøkonomi som styres av folks grunnleggende behov og som bygger på økologisk innsikt og økologiske rammer. Overordna rammeplaner må forenes med lokal skaperkraft.

- Profitten må oppheves som drivkraft i økonomien, lønsslaveriet avskaffes og produksjonen legges om fra bytteverdiorientering til bruksverdiorientering.

- Reduksjon av energi- og ressursbruken i de nåværende rike landa. Det må utvikles lavenergiamfunn og satses på fornybare ressurser. Lagerressursene må resirkuleres.

- Oppheving av alle maktstrukturer og institusjoner som fremmer rasisme og kvinneundertrykking.

- En radikal, global jordreform som gir jorda til de som dyrker den.

- Sikre undertrykte nasjoners sjølråderett og etablere et likeverdig samarbeid mellom alle nasjoner. Dette er en forutsetning for internasjonale av-

taler som bryter ned barrierene mellom statene, sikrer militær nedrustning og en nedbygging av alle grenser.

En slik omveltning vil være den største politiske og økonomiske revolusjonen i menneskenes historie. Utgangen på denne kampen er ikke gitt. Men valget står mellom imperialistisk barbari og økokommunistisk sivilisasjon. Opprør og nederlag vil avløse hverandre. Kampene vil ta mange generasjoner og også de nye samfunnene vil være preget av problemer og nye motsetninger. Det konfliktfrie idealsamfunnet vil aldri finnes. Men klasseskiller og kjønnsundertrykking er skapt gjennom menneskenes historie og kan også avskaffes i samfunn som menneskene sjøl skaper.

4.2 Revolusjon og nye klassesamfunn

De store nydemokratiske og sosialistiske revolusjonene i første del av det 20. århundre har gitt positive, men også en rekke negative erfaringer og lærdommer. De genuine revolusjonene kom i fattige, ikke-industrialiserte land, «imperialismens svakeste ledd», med Russland, Kina og en rekke 3. verdensland som viktige eksempler. I Østeuropa, med Jugoslavia og Albania som unntak, var de kommunistiske partienes maktovertakelser først og fremst et produkt av Sovjethærens seire i kampen mot den tyske fascismen. I slutten av åttiåra ble en rekke av disse samfunnene rystet av indre, demokratiske opprør mot korrupsjon, økonomisk stagnasjon og politisk undertrykking.

Den modellen for sosialistisk oppbygging som Sovjet har vært et hovedsymbol for, hadde da forlenget lidd et historisk nederlag. Det skyldes ikke at Sovjet og andre land ikke oppnådde resultater: Tross imperialistiske lands økonomiske boikott og aggresjon førte de virkelige revolusjonene raskt til økonomiske framskritt, jordreform, utdanningsrevolusjon, bedre helseforhold og langt større sosial trygghet for arbeiderklassen. Kinas uavhengighet av imperialismen og landets økonomiske og sosiale resultater var et positivt eksempel for den 3. verden, helt fram til Dengs markedsreformer og privatisering sprengte det sosiale sikkerhetsnettet.

Den sosialisme-modellen som vokste fram i Sovjet bar samtidig i seg kimene til de seinere byråkratkapitalistiske diktaturene. Dette hadde flere årsaker:

De kommunistiske partiene monopoliserte statsmakta og smeltet etterhvert sammen med statsapparatet. Også fagbevegelsen, bondeorganisasjonene, kvinnebevegelsen og andre masseorganisasjoner ble reelt underlagt parti- og statsbyråkratiet og fratatt alle sjølstendige maktmidler. Partiets langvarige monopolstilling skapte sammen med arbeidsdelinga nye privilegerte sjikt. Slik vokste det fram en ny byråkra-

tisk herskerklasse.

Den stalinske planmodellen var anti-økologisk og utbygginga av landsbygda ruinerte alliansen mellom arbeidere og bønder. Den hierarkiske, kapitalistiske arbeidsorganisasjonen ble kopiert. Etter den første fasens raske industrialisering ble den sentraliserte kommandoøkonomien et hinder for økonomisk utvikling og har ført til store miljøødeleggelser.

Politiske forfølgelser, prosesser og vilkårlige henrettelser, samt manglende yrings- og organisasjonsfrihet, gjorde demokratiet til en formalitet. Teorien om proletariates diktatur ble forvandlet til en ideologi som legitimerte partipampenes diktatur over folket. Mangelen på fri informasjonsutveksling hindret også den teknologiske revolusjon. Resultatet ble byråkratiske klassesamfunn med en stagnerende økonomi og utbredt korrupsjon. Motsetninga mellom produktivkrefter og produksjonsforhold resulterte i nye opprør.

4.3 En ny sosialismemodell

Sosialismen er ikke et ferdig samfunnssystem, men et førkommunistisk samfunn som nødvendigvis må bære kapitalismens fødselsmerker. Ny-demokratiske revolusjoner i undertrykte land har blitt etterfulgt av sosialistisk omdanning eller forsøk på dette. Dette har bl.a. ført til at enkelte halv-føydale utviklingsstrekk har blitt videreført i nye former, dels ikledd en «sosialistisk» ideologi. Økonomisk og kulturelt utviklingsnivå vil være svært avgjørende for hva slags sosialistiske løsninger som er mulig å skape. Det vil altså ikke finnes bare én form for sosialisme, men mange.

Sosialismen vil i lang tid etter en revolusjon være en ustabil samfunnsform, der kampen om hvilken vei samfunnet skal utvikle seg, hvilke klasseinteresser som skal vinne, ikke er avgjort. Arbeiderklassen kan ikke frigjøre seg sjøl uten å frigjøre hele menneskeheten fra utbygging og undertrykking. En slik seier vinner arbeiderklassen først når den har opphevd seg sjøl som klasse og nådd et kommunistisk samfunn.

Under sosialismen er det både organiserte og spontane krefter som kan gjenskape et herskersjikt som skiller seg fra arbeiderklassen og folket. Organiseringa av et sosialistisk statsapparat er en slik kraft, arbeidsdelinga i samfunnet en annen. Derfor trengs det en strategi for å bygge ned arbeidsdelinga og staten, og en bevisst mobilisering av motkrefter som kan hindre framveksten av en ny herskende byråkratklasse.

En sosialistisk revolusjon i et utviklet, kapitalistisk land som Norge krever derfor en ny sosialismemodell. Sosialismen i Norge vil i utgangspunktet ha en rekke fordeler: En teknologisk avansert økonomisk basis, en stor arbeiderklasse med et høyt utdannings-

nivå, demokratiske tradisjoner og rike energiressurser. Men samtidig er økonomien sterkt knyttet til imperialismen og det internasjonale varebyttet. En sosialistisk revolusjon i Norge må ha internasjonal støtte og være en del av et breiere opprør innafor det imperialistiske systemet.

Arbeiderklassens frigjøring må være dens eget verk. Ikke noe parti kan innføre sosialismen «på vegne av» arbeiderklassen. En sosialistisk revolusjon forutsetter et opprør som opphever den kapitalistiske privat-eiendommen, tar makta fra borgerskapet, undertrykker det som klasse og etablerer nye, sosialistiske produksjonsforhold.

Arbeiderklassen og dens allierte må bygge opp sine egne statsorganer, og sørge for at folkevalgte forsamlinger får avgjørende myndighet i sentrale og lokale økonomisk spørsmål. Sosialistisk demokrati må bety frie hemmelige valg mellom kandidater og partier som representerer ulike alternativer. Distriktskvoteringa til folkevalgte organer suppleres med kvotering av kvinner og representanter fra arbeiderklassen.

Det må skapes nye former for direkte, deltakende demokrati, blant annet i arbeidslivet. Dette er en forutsetning for å bryte ned arbeidsdelinga mellom manuelt og intellektuelt arbeid og skillet mellom styrende og styrte. Arbeiderklassen må organiseres for å utøve makt som klasse. En viktig forutsetning for dette er en fri og uavhengig fagbevegelse.

I hele perioden med sosialisme er det nødvendig med organisert kvinnekamp og en sjølstendig kvinnebevegelse. Kvinnene må ha makt både innafor staten, partier, masseorganisasjoner og samfunnsliv.

Kommunistiske og revolusjonære partier må under sosialismen være uavhengig av staten, fungere som et kritisk element i samfunnet og se det som sin oppgave å gå i spissen for utvikle et klasseløst samfunn.

Et sosialistisk Norge må bygges opp av det arbeidende folket sjøl, formene og de nye maktorganene og institusjonene vil bli skapt gjennom kampen. Men et sosialistisk samfunn som gradvis skal bygge ned alle klasseskiller og skape et bærekraftig økologisk samfunn, må etter vårt syn legge vekt på følgende prinsipper:

- En planøkonomi som bygger på økologiske hensyn og en bevisst omlegging fra produksjon for profitt til produksjon for samfunnsmessige behov. Dette er forutsetninga for å kunne avskaffe lønns-slaveriet og fjerne det økonomiske og kulturelle skillet mellom by og land.

- De sentrale rammeplanene må forenes med en desentralisering av avgjørelsesmyndighet som gradvis gjør arbeiderklassen til herre over produksjonen.

- Det sosialistiske samfunnet vil, særlig i den første fasen, være en blandingsøkonomi. Dette forutsetter en dominerende offentlig sektor og nye former

for samvirke. Men samtidig rom for sjølsyssetting og begrensede former for privat virksomhet. Markedsmekanismer må utnyttes og tøyles. I landbruk og fiske, der sjølsyssetting dominerer, må samvirketiltak støttes og oppmuntres.

- Løsrivning fra alle imperialistiske allianser og forpliktelser, oppgivelse av norsk kapital i utlandet og oppgivelse av alle krav i Antarktis. Garanti for samisk sjølråderett i samiske områder.

- Ingen folk eller nasjoner kan snakke om frigjøring av mennesket før kvinneundertrykkninga oppheves. Sosialismen forutsetter en organisering av omsorgsarbeidet som styrker kvinnenens samfunnsmessige stilling. Stadig flere grunnleggende menneskelige behov må dekkes av kollektive, sosiale ordninger og rettigheter. Dette er en forutsetning for å bryte ned kjønnsarbeidsdelinga i familien og fremmer nye, likeverdige samlivsformer. Heterofilt og homofilt samliv må være rettslig likestilt.

- Økt produktivitet og omlegging av produksjonen må bidra til ytterligere forkorting av normalarbeidsdagen slik at fritidsaktiviteter, sosialt fellesskap og arbeid for å skape bruksverdier fortrenger markedets betydning.

5. En strategi for sosialisme

5.1 Organisering og revolusjonær bevissthet

Arbeiderklassen og folket må alltid slåss for sine rettigheter og levekår under kapitalismen. Fordeler som vinnes, vil gå tapt hvis de ikke forsvares gjennom kamp. Men enkeltstående reformer kan ikke endre systemet. En revolusjonær strategi bygger på innsikten om at det kapitalistiske og imperialistiske systemet må styrtes.

Arbeiderklassen i Norge har som i andre land interesse av en fredelig omveltning. Samtidig viser alle historiske erfaringer at borgerskapet er forberedt på å knuse rettferdige sosiale opprør med vold og fascisme. En sosialistisk revolusjon vil aldri seire uten at borgerskapet avvæpnes og folket væpnes.

En strategi for sosialisme forutsetter at arbeiderklassen og folket kjemper mot angrep, forsøker å utvide sine rettigheter, styrker klasseorganiseringa og enhetsfrontarbeidet gjennom felles kamp. Erfaringene fra den daglige klassekampen må brukes til å styrke systemkritikken. Dette forutsetter konkrete studier av klassesamfunnet, kritikk av perspektivløs reformisme og en revolusjonær teori. Debatten om alternative samfunnsformer er en viktig del av den politiske massebevegelsen.

Dette krever en kamp mot borgerskapets ideologiske hegemoni. Marxistisk teori må studeres, an-

vendes og utvikles for å styrke forståelsen av utviklings-tendenser og samfunnsforhold. Alle tilgjengelige medier og opinionskanaler må brukes for å fremme kritiske studier og styrke folkets kultur. Det må reises en opinionskamp blant studenter og intellektuelle om hvilke interesser kunnskap, forskning og undervisning skal tjene. Folkelige «motkulturer» må støttes. For å kunne skape en opinion mot kapitalismens verdensbilde må det bygges opp uavhengige medier, informasjonskanaler og sjølstendige former for kunnskapsspredning.

En sosialistisk revolusjon må ledes av arbeiderklassen. Det krever politisk arbeid for å styrke arbeiderklassens bevissthet om seg sjøl som en klasse med egen politisk identitet og oppgave. For arbeiderklassen i Norge er tilknytninga til DNA/LO-toppen den viktigste politiske og organisatoriske bindinga til borgerskapet. Å bryte ned denne sammenbindinga er derfor et avgjørende strategisk spørsmål. Det betyr kamp for en fri og uavhengig fagbevegelse som løsriver seg fra klassesamarbeidssystemet og sprenger de politiske rammene som høyresosialdemokratiet setter for fagbevegelsens virksomhet.

Både kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen, den anti-rasistiske og anti-imperialistiske bevegelsen er organiserte uttrykk for krav og politiske perspektiver som bryter med kapitalismen. Men de gir også nye premisser for den politiske kampen: Kvinnebevegelsen utfordrer menn i det arbeidende folket til ta et oppgjør med privilegier som binder dem til borgerskapet. Den anti-rasistiske bevegelsen er en spydodd mot hvit sjåvinisme. Miljøbevegelsen og den anti-imperialistiske bevegelsen utfordrer organisering og levemåter i vår del av verden som forutsetter imperialistisk utsuging av den 3. verden.

5.2 Reformkamp og revolusjon

Kampen for sosialisme og økokommunisme må forenes og forbindes med dagens klassekamp. Det betyr forsvar mot angrep som truer med å svekke arbeiderklassens og folkets stilling, som fagforeningsknusing og EF-medlemskap. Og mot angrep som gir dårligere vilkår for å skape et nytt samfunn; rasing av naturgrunnlaget, avfolking av distriktene, nedbygging av offentlig sektor. Men det innebærer også en offensiv kamp for krav og reformer som styrker arbeiderklassens og folkets stilling vis a vis kapitalistiske markedskrefter, tiltak som vil lette overgangen til et sosialistisk samfunn.

Det er derfor en strategisk oppgave for arbeiderklassen å kjempe for å bevare og bygge ut offentlige og kommunale løsninger på alle områder hvor dette styrker folks rettigheter og begrenser det private markedets omfang og betydning. Det er gunstig med et overordnet statlig, økonomisk ansvar for barnehager og utdanningsinstitusjoner, helse og trygdeord-

ninger, sosiale tilbud, transport, renovasjon, boligfinansiering, distriktspolitikk og en rekke andre felter. Offentlig finansiering og lovfestede rettigheter gir et tryggere og mer omfattende sosialt sikkerhetsnett enn bedriftsorganiserte og markedsbaserte løsninger. Åttiåras nyliberale angrep på ulike velferdsordninger og kravene om privatisering, er et forsøk på å gjenvinne tapt terreng og erobre nye områder for merverdiproduksjon og profitt.

Et nei til privatisering er ikke et ja til statlig byråkratstyring. Pensjonister og trygdede trenger økte ressurser, men også større muligheter til å organisere sine egne liv uavhengig av offentlig kontroll og formynderi. Offentlig ansvar og støtte må forenes med en styring på brukernes premisser. Sjølstyrte tiltak i regi av nabofellesskap, fagforeninger, miljøorganisasjoner, kvinneorganisasjoner, idrettslag og ungdomsgrupper har en egenverdi i organiseringa av det sivile samfunnet. Kommunistenes mål er å styrke arbeidfolks frihet og evne til organisering, ikke «alle på offentlig institusjon».

Innafor en revolusjonær strategi må alle økonomiske og sosiale reformer bedømmes ut i fra om de styrker eller svekker folks makt over egne livsvilkår. Kortere normalarbeidsdag, rett til å stoppe helsefarlig arbeid og kollektive tariffavtaler er historiske eksempler på reformer som har styrket arbeiderklassens rettigheter og fagbevegelsens innflytelse. Mens Hovedavtalens fredspakt og voldgiftssystemet har bidratt til å passivisere og lamme fagbevegelsens kampkraft.

Kampen for sosiale og økonomiske reformer må også ha som mål å tilfredsstille kollektive og sosiale behov som utvider produksjonen av bruksverdier framfor bytteverdier.

Kravet om innføring av en 6-timersdagen er et eksempel på en reformbevegelse med slike perspektiver. En nedkorting av arbeidsdagen, med full lønnskompensasjon, vil styrke kvinnenens stilling, bidra til en annen organisering av det private omsorgsarbeidet og øke sysselsettinga, spesielt i offentlig sektor. Lønsslaveriet vil ta en kortere del av døgnet; fritidsaktiviteter, sosiale fellesskap og arbeidet for å skape bruksverdier til eget behov får økt betydning. Det Marx kalte «nødvendighetens rike» innskrenkes til fordel for «frihetens rike».

Rike, kapitalistiske land som Norge må tvinges til en kraftig senkning av energiforbruket. Det aller viktigste tiltaket vil være en omlegging av samferdselspolitikken for å utvikle kollektive transportløsninger. Dette forutsetter ikke bare en utbygging av billig kollektivtrafikk, men også en omorganisering av samfunnet: Arbeidsplasser der folk bor, butikker og servicetilbud som ikke krever omfattende reiser, en annen organisering av byer og bysamfunn. Denne kampen dreier seg også om, på ulike delområder, å

mobilisere for å ta makta over sin egen livssituasjon. Mange tilsynelatende enkle, selvfølgelige og fornuftige dagskrav bryter i dag med rammene for dette samfunnet. Den nord-norske kystbefolkningas kamp for livsgrunnlaget sitt er et slikt eksempel. Mange steder rundt om i landet har hele lokalsamfunn gjennomført massedemonstrasjoner og sivil ulydighet for å beholde arbeidsplasser og sjukehus. Småbrukernes krav om et landbruk som tjener miljøet og bosettinga i bygde-Norge, er uforenlig med kapitalens krav om stordrift og fri ekspansjon.

5.3 En ny, internasjonal enhetsfront

Å styrte imperialismen og kapitalismen er en internasjonal oppgave. Historiske erfaringer viser at revolusjonære omveltninger i enkelte land blir svært vanskelige å forsvare, så lenge imperialismens økonomiske lover hersker på verdensbasis.

Sjøl om de mest omfattende klassekampene i dag foregår i den tredje verden, er opprør og revolusjon i de imperialistiske landa og metropolene av avgjørende betydning for systemets nederlag. «Kapitalens Internasjonale» må møtes av en internasjonal folkelig enhetsfront mot gjeldsplyndring, miljøødeleggelse og økonomisk innstrammingspolitikk. Å bryte de multinasjonale selskapens makt over jordas ressurser er en felles målsetting. Det revolusjonære kravet om en fullstendig omlegging av det økonomiske systemet i verden må settes på dagsordenen allerede i dag.

I den rike del av verden har tidlig industrialisering, langvarige oppgangsperioder og den internasjonale arbeidsdelinga skapt et materielt grunnlag for store sosiale reformer innafor kapitalismens rammer. Men det gjorde det også mulig å utvikle et arbeideraristokrati som politisk har alliert seg med «sin» stat og «sine» kapitalgrupper. Dette skapte et sosialt grunnlag for sjåvinisme og internasjonalt klassesamarbeid.

Lønsslaveriet har også ført til forbruksslaveri og bruk og kast-mentalitet; stadig flere behov skal dekkes på det private varemarkedet. Kapitalismens organisering påtvinger også folkene i kapitalistiske land den usolidarisk livsstil.

En internasjonal enhetsfront mot imperialismen forutsetter solidaritet og støtte til arbeidere og undertrykte folk, men også kamp mot eget borgerskap og norsk imperialisme. Klubber og fagforeninger innafor samme internasjonale konsern må bygges opp uavhengig av nasjons- og språkgrenser. Det må organiseres samarbeidsformer mellom fagbevegelsen i rike og fattige land, østeuropeiske som vesteuropeiske. Felles kampkrav må følges opp av koordinerte aksjoner og gjensidig støtte.

Arbeiderklassen og fagbevegelsen må samarbeide for å bekjempe rasistiske innvandringsregler og rasistiske lønnsystemer. Alle former for rasisme og

sjåvinisme svekker arbeiderklassens enhet og kampkraft. Fagbevegelsen må være en drivkraft for å avsløre utbyttinga av kvinneproletariatet, arbeide for minstelønnsгарantier og lovregler som beskytter kvinnelige arbeidere. Streiker og internasjonale boikottaksjoner må brukes både mot konkrete overgrep og for å presse gjennom internasjonale tariffar og avtaler som svekker kapitalens frihet.

Imperialismens rovdrift på natur og miljø har ført til motstand over hele verden. Miljø- og naturvernorganisasjoner, kvinneorganisasjoner, urbefolkningsgrupper og fagforeninger har gått i spissen for avsløringer, krav og aksjoner. Dette har ført til en brei erkjennelse av behovet for dramatiske endringer. Det trengs både aksjonsenhet og et organisert, internasjonalt samarbeid mellom ulike folkelige bevegelse i kampen mot den økologiske krisa. Denne internasjonale miljøfronten må organiseres uavhengig både av regjeringer og kapitalens internasjonale organisasjoner.

Også kvinnes opprør er en kraft i kampen mot imperialismen. I alle de viktigste frigjøringskampene i vårt århundre har kvinnene spilt en viktig rolle. Det nye i vår tid er at kvinner også organiserer seg sjølstendig, ut ifra felles erfaringer som undertrykte av imperialismen og kapitalisme, patriarkalske maktstrukturer og mannen som sosialt kjønn. En slik kvinneorganisering og kvinnebevissthet er en forutsetning for å utvikle kampen mot undertrykkinga.

Dette gir grunnlag for breie allianser. Men alle kvinner har ikke felles interesser. Sjøl om enkelte kvinner fra borgerskapet solidariserer seg med kvinneopprøret, vil de som gruppe handle i pakt med sine klasseinteresser. AKP kjemper for en kvinnebevegelse som retter kampen mot imperialismen, solidariserer seg med undertrykte folks kamp, støtter kvinneopprør i alle deler av verden og bekjemper all rasisme. Kvinnene har kunnskaper og erfaringer som er viktige i kampen mot den økologiske krisa. Kvinnene må kjempe mot mennenes undertrykking, alliere seg med de som støtter kvinnekampen og ha som målsetting å vinne mennene i det arbeidende folket som allierte for kvinnes kamp.

6.0 Oppgavene til AKP

Arbeidernes Kommunistparti er stiftet for å kjempe mot alle former for utbytting og klasseskiller. Partiet har derfor ingen interesser som er skilt fra den internasjonale arbeiderklassens felles interesser. Denne internasjonalsismen bygger på full anerkjennelse av nasjonenes sjølråderett. I kampen for å knuse det imperialistiske systemet er patriotisme og proletarisk internasjonalsisme to sider av samme sak.

AKP bruker den rike, marxistiske teorien som en rettesnor for handling. Som revolusjonære og kommunister bekjemper vi reformismens og revisjonismens myter og illusjoner om at sosialismen og et solidarisk verdenssamfunn kan tuftes på kapitalismens og imperialismens institusjoner.

AKP holder fast ved at arbeiderklassen er den ledende krafta både i den daglige klassekampen mot utbyttinga og i den revolusjonære kampen for å fjerne alle klasseskiller. Vi avviser alle former for arbeiderforakt og strategier som sier «farvel til arbeiderklassen».

AKP bekjemper alle forsøk på å splitte arbeiderklassen fra dens allierte i det arbeidende folket; småbønder og fiskere, intellektuelle og ulike undertrykte grupper.

AKP slår fast at ikke noe parti kan innføre sosialismen «på vegne av» arbeiderklassen. Partiet ønsker å inspirere, drive fram og utvikle en ledelse for den revolusjonære kampen.

I et sosialistisk samfunn må partiet beholde sin sjølstendighet og uavhengighet som kamporganisasjon. AKP er motstander av noe maktmonopol for det kommunistiske partiet. Klassekampen fortsetter i det sosialistiske samfunnet og partiets mål er å være en drivkraft også i denne kampen.

AKP søker ingen privilegier. I et kommunistisk miljøsamfunn vil partiet ha fullført sin oppgave og derfor oppløses.

Sentralstyrets behandling av vedtektene

Sentralstyret har behandlet vedtektene. Til møtet forelå to utarbeida forslag til vedtekter fra Gunnar Rutle (GR) og fra Marte Kristiansen (MK) (begge offentliggjort i Opprør 4-90), i tillegg en skisse fra Åge Blummenfelt i Bergen.

Sentralstyret gjennomførte følgende avstemninger (alle avstemningsresultat avrundet til nærmeste 10%):

1. Det ble vedtatt å legge GRs forslag til grunn. 90% stemte for dette, 10% stemte for MKs forslag.

Deretter ble det stemt over noen spørsmål det var uenighet om. Disse avstemningsresultatene følger her:

2. Den opprinnelige §1a i GRs forslag inneholdt bl.a. følgende formulering «..., arbeider aktivt i et lag, ...» Det ble foreslått å fjerne ordet »aktivt». Endringen ble vedtatt med 50% av stemmene, 40% var mot, 10% avholdende.

3. Kandidatmedlemskap (§ 2b i GRs forslag) ble avvist med 90%, 10% var for.

4. Det ble så stemt over to spørsmål angående disiplinærtiltak som skiller GRs og MKs forslag:

4a. «Eneste disiplinærtiltak i partiet skal være eksklusjon.» Avvist med 90%, 10% for.

4b. «Det er bare partilaget som kan fatte vedtak om disiplinærtiltak.» Avvist med 90%, 10% for

5. Det ble stemt over ny formulering på § 4d: «Høyere organ kan fatte vedtak som binder lavere organ, og kan også pålegge lavere organ oppgaver.» Ingen opprettholdt GRs opprinnelige formulering.

5a. Første del fram til komma: 100% for

5b. Siste del etter komma: 90% for, 10% mot

6. Det var almen enighet om at formuleringa av fraksjonsforbudet i forslagens § 4i ikke dekker godt nok, men det ble ikke fremmet alternative formuleringer på møtet. Det ble stemt over følgende: «Vedtektene skal forby fraksjonisme». Det ble vedtatt med 70% for, 10% mot og 20% avholdende.

7. § 5d sier at «Lag må godkjennes av sentralstyret...» Dette ble foreslått endret til «Lag må godkjennes av distriktsstyret». Endringsforslaget ble avvist med 90% av stemmene, 10% var for å endre.

8. I MKs forslag fremmes forslag om at partiets høyeste organ skal være et landsstyre bestående av et flertall som ikke er valgt av landsmøtet. For å få fram synet på dette ble det stemt over følgende formulering: «Sentralstyret (evt. et landsstyre) skal som helhet velges av, og stå til ansvar overfor, landsmøtet». Dette ble vedtatt med 90% av stemmene, 10% stemte mot.

9. Følgende tillegg ble foreslått til § 7f: «..., og minst 50% arbeidere». Forslaget ble avvist med 80% av stemmene, 10% for og 10% avholdende.

10. Det ble stemt over den opprinnelige § 9c i GRs forslag: «Sentralstyrene i RU og NKS er underordnet sentralstyret i AKP». Forslaget ble avvist med 40% mot, 30% for og 30% avholdende.

Forslag til nye vedtekter

Vedtektene er partilovene. Vedtektene slår fast de reglene som gjelder for medlemskap og for oppgavene til og forholdet mellom partiorganer.

§ 1. Medlemmenes rettigheter og plikter

a. Enhver som godtar AKPs program og vedtekter, arbeider i et lag, følger vedtak, og betaler medlemskontingenten, kan bli medlem av AKP. Medlem bør helst ha fylt 18 år.

Medlemmer i AKP har rett og plikt til å møte på lagsmøter, studere og drive praksis. Målsettinga for hvert enkelt medlem er å bli en best mulig leder.

(Kravet om å arbeide i et lag gjelder så sant det er mulig.)

b. Det er uforenlig med medlemskap i partiet å drive kvinnemishandling.

c. Partiets besluttende organer kan vedta at et medlem ikke skal være offentlig kjent som medlem.

d. Vedtektene er juridisk bindende i tvister om partiets eiendom. Med eiendom i disse vedtektene menes foruten all eiendom også andre rettigheter av økonomisk og politisk verdi.

§ 2. Opptak av medlemmer. Kandidatmedlemskap

Søknader om medlemskap må komme enkeltvis og rettes til styret i et lag. Lagsmøtet vedtar om søkeren skal tas opp som medlem.

b. I tvilstilfeller skal medlemskap godkjennes av høyere organ.

c. Der det ikke finnes lag, skal søknad om medlemskap rettes til overordnet organ, som avgjør om søkeren tas opp som medlem.

d. Sentralstyret fastsetter regler for overføring av medlem fra et lag til et annet.

§ 3. Disiplinærtiltak

a. Hvis et partimedlem bryter vedtektene eller parti-vedtak, eller skader partiet, kan partiet vedta advarsel, tilbaketrekking fra tillitsverv, suspensjon fra partiet, eksklusjon.

b. Tilbaketrekking fra tillitsverv kan vedtas av det organet som har valgt medlemmet til tillitsverv, eller av overordna organ.

c. Suspensjon og eksklusjon fra partiet kan foretas av sentralstyret eller av lagsmøte, etter at den saka gjelder har fått høve til å legge fram sitt syn. Distriktsstyre kan suspendere et medlem.

Suspendert medlem mister alle medlemsrettigheter. Det partiorganet som vedtar suspensjon av et medlem, avgjør i hvert enkelt tilfelle om medlemmet skal delta i organisasjonens arbeid i suspensjonstida. Suspensjon fra partiet skal ikke vare lenger enn 6

måneder.

d. Medlem som mener de sjøl eller andre urettmessig er blitt idømt disiplinærtiltak, kan anke til sentralstyret.

e. Eksklusjon skal innrapporteres til sentralstyret, som orienterer landsmøtet.

§ 4. Partiets besluttende organ. Organisasjonsprinsipper

a. Partiets høyeste besluttende organ er landsmøtet. Mellom landsmøtene er sentralstyret det øverste organ.

Der sentralstyret finner at det er grunnlag for det, opprettes distriktsorganisasjoner av AKP. Innafor en distriktsorganisasjon er det høyeste besluttende organet distriktsmøtet og det distriktsstyret det velger.

På grunn-nivået er de besluttende organene lagsårs-møtet, lagsmøtet og det lagsstyret årsmøtet velger.

b. Beslutninger fattes med simpelt flertall. Ved stemmelikhet har leder dobbeltstemme.

c. Et mindretall skal respektere flertallets vedtak og gjøre sitt beste for at det blir iverksatt.

d. Høyere organ kan fatte vedtak som binder lavere organ, og kan også pålegge lavere organ oppgaver.

e. Før viktige vedtak fattes skal styrene når det er mulig innhente synspunkt fra lavere organ eller legge saka ut til debatt blant partimedlemmene.

f. Et medlem som er uenig i et vedtak, kan reservere sin mening og legge saka direkte fram for høyere organ: distriktsstyre, distriktsmøte, sentralstyre eller landsmøte.

g. Partimedlemmer, lag og distriktsstyrer har rett til å få all den informasjon som de trenger til sitt arbeid, eller for å ta standpunkt til politikk, planer og andre vedtak fra høyere organ. Alle medlemmer har rett til å legge fram for resten av partiet sine synspunkt på saker som angår partiets politikk, organisasjon eller planer, enten gjennom Klassekampen, medlemsblad eller på annen måte. Høyere organ kan bare holde tilbake opplysninger som vil sette partiets sikkerhet i fare, eller som bryter med personvernet.

h. Sentralstyret skal legge forholda til rette for at partidemokratiet styrkes gjennom at distriktsstyrene kan holde kontakt og utveksle erfaringer og informasjon. På samme måte skal distriktsstyret legge til rette for at lagsstyrer i distriktet kan holde kontakt. Diskusjon og meningsutveksling mellom partimedlemmer fra ulike lag og ulike sted vil også styrke partidemokratiet. Viktige metoder for å få til slik tverrkontakt er konferanser, sommerleire, kurs o.l. Samtidig må alle partiorgan påse at slik tverrkontakt ikke undergraver de vedtektsfesta organenes, og spesielt lags, rett til å fatte beslutninger.

i. Det er forbudt å opprette egne grupper i partiet

som kjemper mot partiets linje og setter til side partiets legale besluttede organ.

§ 5. Lag

a. Så langt det er praktisk mulig skal alle medlemmer av AKP delta i et lag. Gjennom laget er alle medlemmer med på utforminga av partiets politikk. Gjennom laget deltar medlemmene i partiets arbeid. Laget har også hovedansvaret for å fostre medlemmene. Laget er det viktigste forbindelsesleddet til folk utafør partiet, for å samle inn kunnskaper og ideer, for å spre partiets politikk, og ikke minst for å verve nye medlemmer.

b. Alle organ i partiet må legge til rette for at laga blir i stand til å løse disse oppgavene.

c. Lag opprettes på arbeidsplasser, i boligdistrikter, kommuner og andre steder der det er behov.

d. Lag må godkjennes av sentralstyret som også kan trekke godkjennelsen tilbake. Bare godkjente lag kan ta opp og ekskludere medlemmer, og sende delegater til distriktsmøter og landsmøter.

Et lag må ha minst tre vanlige medlemmer.

e. Lagsstyret innkaller lagsmøter. Lagsmøte skal innkalles når minst 1/3 av medlemmene krever det.

§ 6. Landsmøte, distriktsmøte og årsmøte i laget

a. Landsmøte, distriktsmøte og årsmøte i laget innkalles av partiets styre på samme eller høyere nivå. Landsmøte innkalles hvert annet år, distriktsmøte hvert eller hvert annet år, og årsmøte i laget hvert år. I særlige tilfeller kan landsmøte, distriktsmøte eller årsmøte i lag innkalles tidligere eller utsettes inntil et år.

b. Landsmøte eller distriktsmøte skal også innkalles når det kreves med flertallsvedtak i lag som representerer minst 1/3 av medlemmene. Årsmøte i laget skal innkalles når minst 1/3 av medlemmene krever det.

c. Landsmøte, distriktsmøte og årsmøte i lagene skal minimum behandle beretning fra styret, regnskap og valg av nytt styre.

d. Til landsmøtet og distriktsmøtet velger lagene delegater med stemmerett i forhold til det antall medlemmer det er innbetalt kontingent til partiet for.

e. Sentralstyret vedtar delegatnøkkel og framgangsmåten ved valg av delegater til landsmøtet. Dersom krava til sikring av partiet gjør det nødvendig, kan sentralstyret beslutte at delegatene igjen gjennom vanlige demokratiske valg blant seg velger ut et mindre antall som møter på sjølve landsmøtet. Delegatkonferansene skal i så fall organiseres distriktsvis. Distriktsstyret vedtar retningslinjer for

distriktsmøtet. Innkalling og fordelingsnøkkel for valg av delegater skal godkjennes av sentralstyret.

f. Varsel om frist for valg av delegater til landsmøtet må være lagsstyret i hende minst 12 uker før landsmøtet, og innkalling med tidspunkt for møtet, dagsorden og sakspapir må være overlevert delegat minst 6 uker før møtet. For distriktsmøte er fristene henholdsvis 5 og 3 uker. Innkalling til årsmøte i laget skal være medlemmene i hende minst 3 uker før møtet.

g. Bare valgte delegater har stemmerett på landsmøte og distriktsmøte. Ingen kan binde delegaters stemmerett. På landsmøtet har sentralstyremedlemmer rett til å møte med alle rettigheter unntatt stemmerett. På distriktsmøtet har distriktsstyremedlemmer og representanter for sentralstyret rett til å møte med alle rettigheter unntatt stemmerett. Landsmøte og distriktsmøte kan godkjenne at spesielt inviterte gjester er tilstede på møtet.

§ 7. Sentralstyre, distriktsstyre og lagsstyre

a. De valgte styrene leder arbeidet på sitt område i samsvar med partiets program, vedtekter, og vedtak fra overordna organ inkludert organet som valgte styret.

b. Styrene konstituerer seg sjøl. Sentralstyret og distriktsstyret velger om nødvendig et arbeidsutvalg som kan samarbeide daglig om ledelsen. Et styre/arbeidsutvalg skal ha minst leder, kasserer og organisasjonssekretær, som helst bør være tre forskjellige medlemmer.

c. Arbeidsutvalget utøver styrets funksjoner og myndighet når styret ikke er samlet, og skal innkalle sentralstyret/distriktsstyret til plenumsmøte minst tre ganger i året.

d. Sentralstyre og distriktsstyre skal innkalles når minst 1/3 av styrets medlemmer krever det.

e. Det kan velges varamedlemmer til sentralstyre og distriktsstyre. Varamedlemmer har ikke rettigheter i styret. Hvis et styremedlem trekker seg eller går ut av partiet kan styret vedta å ta opp et varamedlem som styremedlem.

f. Minst 50% av sentralstyrets og distriktsstyrets medlemmer skal være kvinner.

g. Styret på alle nivå kan opprette de utvalg som trengs for å løse partiets oppgaver. Når flere partimedlemmer arbeider i en annen organisasjon, skal styret ta initiativ til at arbeidet deres samordnes. Alle slike utvalg er underlagt - og står ansvarlig overfor - styret som har utnevnt dem.

§ 8. Partiets eiendom

a. AKPs eiendom disponeres av partiets besluttede organ. Ingen partiorgan kan skille seg av med eller gjøre andre disposisjoner med eiendom som tilhører

dem i strid med overordna organers vilje. Det samme gjelder enkeltpersoner som eier eiendom på vegne av partiet.

b. Viktige endringer i disponeringen av slik eiendom skal alltid godkjennes av sentrale partiorganer.

c. Sentralstyret kan bestemme at eiendom skal overføres fra ett partiorgan til et annet.

d. Ledende partiorgan skal regelmessig rapportere til partiets medlemmer om drifta av partiets eiendom.

e. Enkeltpersoner som går ut av partiet plikter å levere tilbake eiendom de eier eller disponerer på vegne av partiet.

f. Om et lag eller et annet partiorgan nedlegges eller på annen måte slutter å arbeide for AKP, tilfaller all eiendom AKP ved nærmeste overordna organ.

g. Om medlemmer går ut av AKPs sentralstyre, tilfaller partiets eiendom et samlet flertall i sentralstyret. Forutsetninga er at dette flertallet har innkalt sentralstyremøte eller landsmøte etter vedtektenes §§ 6 og 7 dersom det er reist vedtektsgyldig krav om det.

§ 9. Partiets ungdomsorganisasjoner

a. Rød Ungdom (RU) og Norges Kommunistiske

Studentforbund (NKS) er AKPs politiske ungdomsorganisasjoner.

b. RU og NKS har rett til å delta i diskusjoner om partiets politikk i spørsmål som angår hele den kommunistiske bevegelsen i Norge.

§ 10. Unntaksbestemmelse

Under illegalitet eller forfølgelser kan vedtektene fravikes dersom det er nødvendig for å videreføre partiets arbeid. Partiorgan som benytter denne unntaksbestemmelsen skal så snart som mulig varsle om vedtaka og få dem godkjent av overordnet besluttede organ. Hvis et styre benytter denne paragrafen skal det i tillegg, når det blir mulig, legge det fram for det organet som har valgt styret: lagsmøte, distriktsmøte eller landsmøte.

**Forslag til
uttalelse om «den
kommunistiske
tradisjonen»**

Innledning

Sentralstyret i AKP (m-l) behandlet i mai et forslag til uttalelse fra partiets kommende landsmøte om «den kommunistiske tradisjonen». Det ble vedtatt et utkast som tok stilling til hovedlinjene, men den endelige utformingen ble pålagt Arbeidsutvalget. Vi presenterer her dette forslaget. Det skal nå diskuteres og kritiseres i partilaga. Forslag og merknader sendes til prinsippprogram-komiteen, som foran landsmøtet vil kunne presentere et revidert forslag.

Under behandlingen slo sentralstyret fast at uttalelsen ikke er et forsøk på en helhetlig oppsummering av alle områder innfor den kommunistiske tradisjonen. Vi går heller ikke inn på en større vurdering av AKPs egen historie og hvilke teoretiske og praktiske følger feil i den kommunistiske tradisjonen fikk hos oss sjøl. Dette krever et større og grundigere arbeid. Uttalelsen konsenterer seg derfor om enkelte sentrale spørsmål i den kommunistiske bevegelsens historie.

Oslo, juni 1990, Sentralstyrets Arbeidsutvalg.

Forslag til uttalelse om «den kommunistiske tradisjonen»

Forsøkene på å bygge sosialistiske samfunn har, både i fattige 3. verdenland og Europa, endt med tilbakeslag og en rekke nederlag. I Østeuropa førte utviklingen til byråkratkapitalistiske stater som nå har brutt sammen. Folkelige opprør feide bort en rekke korrupte og udugelige ledersjikt som har hersket i sosialismens navn. Denne demokratiseringen er positiv og nødvendig, men har samtidig ført til en ideologisk forherligelse av kapitalistisk markedsøkonomi og en bakvasking av alle former for sosialisme og kommunisme.

Dette stiller AKP (m-l) overfor en dobbelt oppgave i den politiske og ideologiske kampen.

På den ene siden holder vi fast ved den revolusjonære, kommunistiske og folkelige opprørstradisjonen. Vi ser på Pariskommunen, Oktoberrevolusjonen, den kinesiske revolusjonen og tallrike frigjøringskriger som inspirasjonskilder i kampen mot imperialistisk utbytting og undertrykking.

Samtidig er det et faktum at det østeuropeiske fallitt-boet har sprunget ut av det tidligere sosialistiske Sovjet og forsøkene på å bygge sosialisme i de «folkedemokratiske» landene. Massakrene ved Tien an Men ble organisert av ledelsen i KKP. Alt dette skjer behovet for å kritisere og trekke lærdommer av feil og negative trekk ved den kommunistiske tradisjonen og de sosialistiske landenes historie.

I denne kritiske oppsummeringen er det viktig å legge til grunn et materialistisk historiesyn. Vi ønsker ikke å framstå som bedrevitende dommere over jordas undertrykte millioner som har gjort revolusjon

og forsøkt å skape seg ei framtid ved egen kraft. Vurdering av feil, mangler og tilbakeslag må også ta hensyn til historiske, materielle og kulturelle vilkår.

1) Framveksten av kommunismen som en revolusjonær, internasjonal bevegelse er knyttet til «Det kommunistiske partis manifest» (1848) og Marx og Engels teoretiske pionerarbeid i kamp mot ulike reformistiske, utopiske og anarkistiske retninger i samtida.

En annen avgjørende fase ble innledet gjennom bruddet med den 2. internasjonalens sosialdemokratiske klassesamarbeidspolitik og nasjonale sjåvinisme. Det markerte et historisk skille mellom en revolusjonær arbeiderbevegelse, bygd på enheten mellom arbeidere i alle land og en reformistisk bevegelse bygd på samarbeid med og underordning for borgerskapet i eget land. Lenin og bolsjevikene i Russland spilte en sentral rolle i å utvikle grunnlaget for denne vidreføringen av den kommunistiske bevegelsen.

En tredje fase kom gjennom bruddet med Sovjets byråkratborgerskap som Mao og de kinesiske kommunistene stod i spissen for. Denne kritikken var rettet både mot utbyttinga av folket i eget land og aggresjonen mot andre folk og nasjoner. Oppgjøret styrka 3. verden-perspektivet i den internasjonale kommunistiske bevegelsen, inspirerte frigjøringskampene i den 3. verden og satte også sitt preg på de nye kommunistiske partiene i industrialiserte land. Et slikt 3.verdenperspektiv er helt avgjørende for en revolusjonær bevegelse i et hvitt, imperialistisk land, som hele tida vil stå i fare for å overta viktige deler av sitt eget samfunns verdensbilde og se verden med «den hvite manns briller».

2) Da AKP (m-l) ble dannet knyttet partiet seg bevisst til den internasjonale kommunistiske bevegelsen som defineres av disse bruddene og denne tradisjonen. Partiet utformet sitt eget program, bygd på analysen av norsk virkelighet, og stod for en kapitalisme- og imperialismekritikk som ble en kraft mot imperialismens verdensbilde. Det var - og er - en konstant kraftanstrengelse å opprettholde et slikt «motbilde».

Samtidig var det en viktig svakhet ved AKP (m-l), spesielt i 70-åra, at partiet var for ukritisk i forhold til negative sider ved den kommunistiske tradisjonen og dels så gjennom fingrene med, dels forsvarte overgrep i sosialismens navn. Partiet tok etterhvert et oppgjør med deler av denne tradisjonen, bl.a. gjennom å gå prinsipielt mot kommunistiske partiers maktmonopol (landsmøtet i 1984). Men i prinsippprogrammet fra 1988 blir Stalin fortsatt vurdert som en marxistisk «klassiker», og AKP(m-l) har aldri før gjennomført en prinsipiell kritikk av den stalinske sosialismemodellen.

Dette har også uttrykt et mer generelt dogmatisk trekk ved partiet. Kanoniseringa av marxistiske «klassikere» har blokkert partiet fra impulser fra andre marxistiske teoretikere, tåkelagt motsetninger mellom «klassikere» innbyrdes og gjort det vanskeligere å se og diskutere feil og svakheter i teorien. Det har ført til at AKP (m-l) - mer eller mindre direkte - har tatt stilling til et utall politiske linjekamper i andre land og partier, spørsmål vi verken har hatt materiale eller forutsetninger for å vurdere.

Samtidig er det viktig å huske at AKP på en rekke områder har tatt et oppgjør med dogmatiske tendenser og gjennomført teoretisk nybrottsarbeid, bl.a. når det også gjelder kvinnespørsmålet.

3) Et av de viktige spørsmålene i sosialismens historie som må analyseres, er den staliniske planmodellen, som seinere ble gjort til ideal for de fleste sosialistiske land.

Denne modellen bygde etter vårt syn på en overdrivelse av tungindustriens rolle i økonomien og en tilsvarende undervurdering av lettindustri, jordbruk, service og tjenesteyting. Bl.a. skjedde det en konsekvent utbytting av bøndene som undergrov den klassealliansen som sosialismen måtte bygge på. Deler av arbeiderklassen, kvinnene, nasjonale og etniske minoriteter fikk sine interesser krenket.

Den staliniske sosialismemodellen førte av samme grunn til store miljøødeleggelser. Den bygde på en rein vekstfilosofi - som kan være nødvendig og forståelig når den rene nøden rår - men som blir unyansert og skadelig på lengre sikt. Dette har skapt grunnlaget for de store økologiske katastrofene som vi har sett både i Sovjet, DDR, Tsjekkoslovakia og Kina.

Modellen har fungert som ei tvangstrøye som har blokkert for eksperimentering og bidratt til å hindre tilpasning av sosialismen til forholdene i hvert enkelt land. Bl.a. gjelder dette synet på kollektivisering, der statskollektiver har blitt framstilt som det ideelle på bekostning av kollektiver som har vokst fram gjennom folkets egenorganisering. Det samme gjelder forholdet mellom plan og marked og tiltak på det organisatoriske og statsrettslige området. Kampen for kvinnefrigjøring ble skjøvet til side. Tiltak som var svar på en unntakstilstand i en borgerkrigssituasjon i Sovjet eller nødsforanstaltninger for å møte fascismens trusler, ble videreført til andre land i alle faser av sosialismen.

Det unge Sovjet hadde ingen annen mulighet enn å overta de produktivkreftene som kapitalismen hadde utviklet. I denne situasjonen var det neppe til å unngå at det også overtok deler av arbeidsorganisasjonen fra kapitalismen. Men dette ble i liten grad problematisert, og langt på vei ble kapitalismens vekstfilosofi og produksjonsideologi adoptert.

4) En økonomisk planmodell som krenker interesse- ne til store folkegrupper kan i lengden ikke opprettholdes uten ved hjelp av diktatoriske metoder. Vi tror dette er sentralt for å skjønne hvorfor sosialistiske land har krenket prinsippene for et sosialistisk demokrati så alvorlig. Samtidig har dette i sin tur bidratt til økonomisk stagnasjon. Rettsløshet og mangel på presse- og ytringsfrihet skaper et samfunnsmessig klima som stopper nytenkning og kreativitet på alle områder.

Teorien om at all uenighet er en gjenspeiling av ulike klasseinteresser («to linjer») har også bidratt til å hindre normal diskusjon og kritikk. Det å tenke annerledes ble raskt definert som «kontrarevolusjonært». Dette gjaldt i stor grad under Stalin, men ble også i perioder praktisert av Mao, tross hans riktige teori om behandlinga av motsigelser i folket.

I en rekke tilfeller har partiledere og statsbyråkrater begått alvorlige forbrytelser i sosialismens navn for å hindre «kontrarevolusjon». Summariske arrestasjoner, deportasjoner og henrettelser har vært foretatt, gjerne stikk i strid med disse landas egne lover. Homofile ble forfulgt og undertrykt.

Under sosialismen vil det, som under kapitalismen, være klassekamp. Sosialistiske land må ha en hær, politi og tvangsmidler. Men vi aksepterer verken politimetoder, overgrep eller terror for å løse politiske motsetninger. En atmosfære av frykt skaper apati, kynisme, redsel for å si sannheten og øyentjeneri.

Slike problemer har blitt styrket gjennom den hemningsløse persondyrkinga som har forekommet i mange sosialistiske land. I mange tilfeller avspeiler dette også en arv fra føydale og halvføydale samfunnsforhold.

På denne måten ble også marxismen omdannet fra en kritisk teori til en statlig legitimeringsideologi. Løgn og fortielser ble tatt i bruk for å skjule svakheter og privilegier. Fortsatt er det store, hvite flekker i vår kunnskap om det som skjedde fordi mye av materialet er skjult i hemmelige arkiver eller dekket over på annen måte.

5) Et annet viktig prinsippsspørsmål er synet på partiets rolle under sosialismen. Lenin gikk i praksis inn for at partiet måtte ha den direkte og avgjørende makta i den nye Sovjetstaten. Seinere ble dette utviklet til et helt system for partimonopol under sosialismen. De kommunistiske partiene ble statsbærende, integrert i byråkratiet og dermed ødelagt som redskap for klassekampen nedenfra og som et kritisk element i samfunnet. Organisasjoner som fagbevegelsen og kvinnebevegelsen ble bundet til og underlagt det statsbærende partiet.

Denne partikontrollen og byråkratiseringa har også kompromittert et begrep som proletariats diktatur,

og gjort det ubrukelig i dagens politiske kamp. Opprinnelig ble det brukt av Marx for å slå fast at sosialismens første fase ikke var et «allment demokrati», men et samfunn der arbeiderklassen måtte kontrollere staten og ikke tillate gjenoppretting av kapitalistiske utbyttingsforhold. I land etter land har dette først blitt redusert til det revolusjonære partiets diktatur, og seinere vendt til et skalkeskjul for det nye byråkratiets undertrykking av folket.

6) Arbeiderklassen og undertrykte folk må stå sammen i kampen mot kapitalisme og imperialism. Dette skaper også et behov for at kommunistiske og revolusjonære partier og organisasjoner gir hverandre gjensidig støtte. Da Lenin gikk i spissen for å utvikle Komintern mente både han og kommunistene i mange land at verdensrevolusjonen var nær forestående. Man tenkte seg Komintern som et verdensparti med ett senter og en felles strategi og taktikk. Det viste seg at dette i praksis førte til at de andre partiene ble underlagt det sovjetiske partiets hegemoni. Det er typisk at det partiet som oppnådde størst framgang i denne perioden, KKP, var det partiet som mest konsekvent motsatte seg Kominterns forsøk på kommisarisk kontroll. Den storrussiske holdninga som ble vevd inn i et sånt organisasjonsmønster, ble seinere videreført og forvandlet til Bresjnevs forsøk på å utøve «internasjonalt diktatur».

7) De anti-imperialistiske og sosialistiske revolusjonene i vårt århundre har blitt konfrontert med en rekke objektive vansker og problemer: Intervensjonskriger, økonomiske blokader, teknologi-boikott og ulike former for økonomisk utpressing. Det tilbaketragende produksjonsapparatet i mange land har også gitt små muligheter for å bygge utvikla sosialistiske samfunn. I den første fasen av den revolusjonære oppbygginga har mange likevel kunnet vise til store framskritt, både når det gjelder økonomisk oppbygging og grunnleggende reformer mht til helse og utdanning.

Samtidig har en rekke indre forhold undergravd muligheten for videre framgang og ført til stagnasjon og undertrykking. Partimonopol og planmodell har bidratt til byråkratisering, undertrykking av folket og nye klasseskiller.

Vi kan derfor slå fast at de objektive kreftene som trakk i retning av å utvikle en ny herskerklasse ble forsterket av en teori og en politikk som i praksis bidro til å bygge opp og konsolidere et slikt klasseskille. Derfor finner vi det ikke lenger riktig å snakke om et nøyaktig tidfesta punkt for disse landas overgang til et byråkrat-kapitalistisk system. Dette er en prosess som i ulike sosialistiske land har pågått gjennom mange år og deretter gitt kvalitative omslag.

